

Prof. JEFFREY D. SACHS

Filistin'de uygulanan akılsız politikalar

Dış güçlerin ya da iç kuvvetlerin yaptığı dalavereler bir uzlaşma sağlamaz. İsrail ve Filistin'in küçük ve çekişmeli bir alanı paylaşıyor oldukları gerçeğine dayanarak bir anlaşmaya varmaları gerekecek

Filistin'deki hükümeti ABD tarafından izole edilmeyen çalışılan Hamas'ın, Gazze'deki rakip El Fetih Hareketi'ni sevk etmesi ile Amerika'nın Orta Doğu'daki dış politikasında bu ay başka bir önemli aksilik oldu. Buna tepki olarak, İsrail Gazze sınırlarını kapatarak şiddetin, yoksulluğun ve umutsuzluğun hüküm sürdüğü bir yerde hayatı da daha dayanılmaz hale getirdi.

Amerika'nın başarısızlığının kaynağını bilmemiz çok önemli, çünkü sürekli tekrarlanarak İsrail ile Filistin arasındaki barışı imkânsız hale getiriyor. Başarısızlığın kökleri ABD ve İsrail hükümetlerinin Orta Doğu'nun, dünyanın geri kalanının ve en önemlisi de birçok İsrail ve Filistin vatandaşının uzun süre önce kabul ettiği şartlar-

la anlaşmaya gitmek yerine, askeri gücün ve mali baskının kendi istedikleri şartlardaki barışa götürebileceğine inanmalarında yatmaktadır.

BARIŞ İÇİN İMKÂN VARDI

1967 yılındaki Altı Gün Savaşı'ndan bu yana, kırk yıldır, barış için gerçekçi bir imkân vardı: İsrail'in 1967 yılı öncesi sınırlarına dönmesi ve ticaret yollarına, su kaynaklarına ve diğer temel ihtiyaçlara erişim gibi bir Filistin Devleti için uygun ekonomik koşullar. Bu sınırlarda küçük ve karşılıklı kabul edilebilir ayarlamalar yapılırsa, bu şartlar altında iki devlet yan yana ve barış içinde varlığını sürdürebilir. İsrail ve Filistin halkının belki de dörtte üçü bu "barış ülkesi" anlaşmasından yana iken, dörtte biri, bir tarafın diğeri üzerinde zafer kazanmasını savunuyor.

Her iki taraftaki retçiler bu anlaşmanın sağlanmasına yönelik çabaları sürekli olarak baltalamaktadır.

1970'li yılların başlarından itibaren İsraili dindar göçmenler ve İsraili katı milliyetçiler İsrail'i, sağduyuyu ve uluslararası diplomasiyi hiçe sayarak, Batı Şeridi'ndeki Arap topraklarında

yerleşme ve yayılma gibi yıkıcı bir politikaya zorladı. Bu politika, on yıllar boyunca kan dökülmesine zemin oluşturarak o tarihten bu yana barışa engel oldu.

Her iki taraftaki radikaller de siyasi cinayetlerden geri durmadı. İslami militanlar Mısırlı barış yanlısı Enver Sedat'ı öldürürken bir Yahudi militan da İsrail'de barışı sağlayacak olan İzak Rabin'i öldürdü. Her iki taraftaki şiddet yanlısı radikaller de, çoğunluk barış sağlamaya yaklaştığı zaman eylemlerini hızlandırdı.

BARIŞIN ÖNÜNDEKİ ENGEL BAŞARISIZLIKLAR

Son on yıldır, barışın önündeki en büyük engel Batı Şeridinde bulunan yüz binlerce göçmenin politik ağırlığı ve onları destekleyen dini ve laik topluluklar nedeniyle İsrail'in 1967 yılındaki sınırlarına geri çekilmede gösterdiği başarısızlıktır. Bu en önemli gerçektir ve gerisi trajedidir. ABD veya İsrail, 2000'deki Camp David gibi barış tekliflerini masaya yatırdığında bile, ekonomik açıdan yaşayabilir ve komşu bir Filistin devletini inkâr ederken, Batı Şeridi'ndeki yerleşimleri ve geniş göçmen nüfusları sürdürmenin sarmal yollarını kullandılar.

En son fiyasko Başkan George W. Bush'un 2004 yılında Filistin'de demokrasi çağrısında bulunduğu, ama sonrasında demokratik süreçte saygı duymadığı zaman meydana geldi.

Radikal bir hareket olan Hamas Ocak 2006'daki Filistin seçimini kazandı. Fakat ABD çoktan El Fetih lehine seçimden önce ortalığı karıştırmıştı. Bu da Hamas'ın meşruluğunu artırmasına neden oldu. Hamas kazandıktan sonra, ABD ve İsrail yeni seçilen hükümete verilen mali desteği hemen kesme kararı aldı ve İsrail, sınırlardan sorumlu işgal makamı olarak toplamış olduğu Filistin'e ait gümrük gelirlerini göndermeyi de bıraktı.

ABD ve İsrail, pragmatik davranmak ve hükümetteki Hamas ile onun İsrail'e karşı birebir tavırları zemininde görüşmek yerine, daha baştan beri Hamas'ın para akışındaki sürekliliğin bir ön koşulu olarak İsrail'in varlığını kabul etmesini talep etti.

ABD ve İsrail yeni hükümetle müzakereler daha başlamadan Hamas'ı itaate zorlayabileceklerine inandılar. Bu da gerçek müzakere yerine güç ve tehdit kullanılarak çözüme ulaşabileceğine inanılmasından kaynaklanmaktadır.

GAZZE HAMAS'IN KONTROLÜ ALTINDA

ABD ve İsrail son gelişmeler karşısında şok olduklarını ifade etmesine rağmen sonuç tahmin edilebilirdi. ABD ve İsrail baskıları karşısın-

da Filistinlilerin su, gıda, ilaç ve fiziksel güvenlik imkânları özellikle çok kalabalık olan Gazze'de tehlikeye girdi. İsrail Gazze'den resmen geri çekilmiş olmasına rağmen, sınırlar, altyapı, ulaşım ve vergilendirme gibi konularda kontrolü tamamen elinde tutması, Gazze'den yapılan bombardımana karşı düzenli askeri saldırılarda bulunması ve Hamas'ın üst düzey görevlilerini öldürmesi ve esir alması oradaki Filistinlileri çaresiz bıraktı.

Bu karışıklıkta şiddet çoğaldı. Hamas müzakerelere sıcak bakmadı. Bunun yerine, Hamas ile El Fetih arasında çatışma çıktı ve El Fetih çökerek Gazze'den kaçtı. Dışarıdan müdahale etmek isteyen ABD ve İsrail El Fetih Başkanı Mahmut Abbas'ı ve Hamas yönetimindeki hükümeti uzaklaştırmaya, Batı Şeridinde El Fetih yönetiminde yeni bir hükümet kurmaya teşvik etti.

Gazze artık Hamas'ın kontrolü altında ve Batı Şeridi belki de hiç kontrol edilmiyor. İsrail, sanki bu nüfus itaate zorlanabilmiş gibi Gazze'yi daha da sıkıştıracağını söyledi. Ancak çok sayıda silah ve bunun olması için ölmeye hazır gençler var.

Maalesef tek yanlı zorlamaya değil, gerçek anlaşmaya dayanan tek bir uzlaşma mümkündür. Dış güçlerin ya da iç kuvvetlerin yaptığı davalere bir uzlaşma sağlamaz. İsrail ve Filistin'in küçük ve çekişmeli bir alanı paylaşıyor oldukları gerçeğine dayanarak bir anlaşmaya varmaları gerekecek.

Asıl sorun birçok insana göre nefretin ve demografik değişikliklerin iki devletli bir çözümüne bile imkânsız hale getirmesidir. Tek bir laik demokratik devlet kurulmasını ümit eden az sayıda insan var, ama çoğunluk tüm umudunu kaybetmiş. Benim görüşüme göre barışa ve karşılıklı saygıya dayanan iki devletli bir çözüm hala mümkündür, ama çok uzun sürmeyebilir.

Asıl sorun birçok insana göre nefretin ve demografik değişikliklerin iki devletli bir çözümü bile imkânsız hale getirmesidir. Benim görüşüme göre barışa ve karşılıklı saygıya dayanan iki devletli bir çözüm hala mümkündür, ama çok uzun sürmeyebilir